Met leven speel je niet

Tertio, 15 december 2008
door Peter Vande Vyvere

De Vaticaanse instructie Donum vitae over bio-ethiek wekte ruim twintig jaar geleden veel commotie. Vooral de afkeuring van in-vitrofertilisatie stuitte op onbegrip.

Wat is er tegen proefbuisbevruchting in te brengen, als dat voor sommige mensen de enige mogelijkheid is om kinderen te krijgen? Het belangrijkste bezwaar luidde dat dit procédé onvermijdelijk tot de creatie van 'overtallige' embryo's leidt, die vervolgens zonder bestemming worden bewaard, worden gebruikt voor experimenten of vernietigd. Menselijk leven is van het prilste begin absoluut onaantastbaar, luidde de Vaticaanse argumentatie. Als we dat niet staande houden, begeven we ons op een hellend vlak.

Twintig jaar en een reeks nieuwe vruchtbaarheidstechnieken later denkt het kerkelijk leergezag niet anders. Dat blijkt uit de jongste instructie over bio-ethiek, Dignitas personae, die vrijdag het licht zag. Nieuwe technologieën als reproductief en therapeutisch klonen, embryonaal stamcelonderzoek, pre-implantatie genetische diagnostiek en intra-cytoplasmatische sperma-injectie stuiten eveneens op de grootste scepsis. De grond van de zaak is en blijft de overtuiging dat elk menselijk leven – hoe pril, broos of onvolmaakt ook – absoluut beschermwaardig is. Kunstmatig creëren en selecteren van embryo's, ze invriezen, tot voorwerp van experiment maken en vernietigen, kan dus niet. Je speelt niet met het leven. Sterker nog dan in Donum vitae klinkt in het nieuwe document de huiver voor eugenetica: de poging door genetisch ingrijpen de menselijke soort te 'optimaliseren'. Nieuwe vruchtbaarheidstechnieken maken een doelbewuste, gemanipuleerde selectie van het menselijke materiaal met het oog op 'perfectionering' ook almaar reëler. Onafheid hoort evenwel bij het mens zijn, redeneert het kerkelijk leergezag. Welk signaal geef je als je sommige menselijke kenmerken als ongewenst markeert? Het diepste motief voor dat verzet is theologisch: voor God is elke mens – mooi of lelijk, verstandig of niet, met of zonder handicap, een geliefde zoon of dochter – beeld van Hem.

Wat betekent dit document voor fertiliteitscentra van katholieke universiteiten zoals dat van de K.U.Leuven? De discussie daarover brak enkele maanden geleden al volop los. Dignitas personae is een leerstellig document, het viseert geen concrete wetenschappers of instellingen, maar wil bijdragen tot de vorming van het geweten. Hopelijk werkt dat en houden zowel de wetenschappers als de kerkverantwoordelijken de dialoog gaande. De kerk moet begrip opbrengen voor de moeilijke waardeafweging die artsen maken in zeer concrete, niet te veralgemenen gevallen. Biomedici moeten inzien dat niet alles wat kan, ook mag. Fertiliteitscentra mogen geen louter door wetenschappelijke vooruitgang en economische rendabiliteit gestuurde machines zijn. Ook de ethiek speelt een belangrijke rol. Dignitas personae herinnert daaraan en is als een kreet om respect voor het allerzwakste menselijke leven, los van elke subjectieve invulling van goed en kwaad.

Overgenomen met toestemming van Tertio.